

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENTA — ECONOMIE POLITICA

DIRECTOR: G. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN MEITANI G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR - ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie
Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechi 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R

Observațiuni privitoare la o recentă decizie ne a Curței de casație de d-l Barbu Dimitrescu, conferențiar la Facultatea de drept din Iași

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casație și justiție, secțiunea I: Maria Radu Gh. Pripici cu Pantelică Niță Ion Ilie.*

Observațiuni privitoare la o recentă decizie a Curței de casație

In contra acțiunii în revocare a unei donațiuni pentru supraviețuire de copil, — care conform art. 840 c. civ., nu se prescrie decât prin 30 ani, — moștenitorii donatarului pot oare opune prescripția achizitivă de scurt timp bazată pe posesiunea de 10 sau 20 ani, exercitată de ei asupra bunului dăruit autorului lor și pe care 'l-au găsit în succesiunea acestuia?

Iată chestiunea, după chiar formula adoptată de Inalta Curte, asupra căreia o decizie a Curței de casație din 22 Septembrie 1914, decizie de curând publicată în această revistă (No. 73 din 27 Nov. 1914), a avut să se pronunțe. Iată și cum a rezolvat-o:

„Considerând că este adevărat că donatarul care posedă bunul dăruit în virtutea actului donațiune, nu poate opune acțiunii în revocare a donațiunii decât prescripțiunea extinctivă de 30 ani, conform art. 840 c. civ.;

„Că atunci, însă, când donatarul a încetat din viață și bunul dăruit a rămas în succesiunea sa, moștenitorii

donatarului încep în persoana lor o nouă posesiune conform art. 1859 din codul civil, și această posesiune este o posesiune utilă care duce la prescripție, conform alin. 4 de sub art. 1858 c. civ.;

„Că, prin urmare, moștenitorii donatarului cari au găsit bunul dăruit în succesiunea autorului lor și 'l-au stăpânit 10 sau 20 ani, cu bună credință, pot opune reclamantului, care exercită acțiunea pentru revocarea donațiunii, prescripția achizitivă bazată pe justa cauză care rezultă din calitatea de moștenitor;

„Că, dispozițiunile art. 840 c. civ., cari prevăd prescripția extinctivă de 30 ani a acțiunii în revocare, nu sunt aplicabile în cazul când moștenitorii donatarului invocă prescripția achizitivă de 10 sau 20 ani, cu titlu *pro herede*;

„Că, tribunalul hotărând astfel, nu a violat art. 1895, 1897 și urm., citate în motivul de casare, ci a făcut o justă aplicare a art. 1858 și 1859 c. civ.; că, prin urmare, recursul este nefondat și cătă a fi respins“.

Sunt considerentele Inaltei Curți întemeiate? Este soluția ce admite în acord cu textele? Incheie ea în mod complet și definitiv chestiunea restituirilor la care donatorul — ulterior revocațiunii — are drept din partea donatarului sau a moștenitorilor săi?

Iată atâtea puncte de vedere în lumina cărora vom examina soluțiunea Inaltei Curți, dupăce — amintind origina acestei cauze de revocațiune — vom fi căutat să dăslușim caracterele esențiale pe care ea le-a păstrat în dreptul modern.

Istoric. — Dispozițiunile cuprinse în art. 836 urm. c. civ., și au fără îndoială origina în dreptul roman și anume într'o lege din anul 355, cunoscută sub numele de «Si unquam» (Vezi Cod. Just., VIII, 56. «De

revocandis donationibus», L 8): Scopul urmărit de această lege a fost să indice anume unul din cazuri, pentru cari patronii — cari se bucurau în dreptul clasic de facultatea fără restricțiune de a revocă darurile consimțite de ei sclavilor lor liberați (Frag. Vat., 272), vor continua pe viitor să se bucure de acelaș privilegiu pentru cuvântul că dispozițiunile acestei legi au păstrat în dreptul roman caracterul unor măsuri excepționale: dovadă că nici nu s'au aplicat vreodată în afață de categoria donațiunilor consimțite de patroni libeților lor; nici nu a pierdut acest drept de revocațiune caracterul său de drept intransmisibil pasiv și activ „inter primas personas”. (Ch. Mainz., «Cours de Droit Romain», ed. 4 tom. II, pag. 403; P. F. Girard, «Man. élém. de droit Romain» ed. 3, pag. 936).

Greșala de a fi dat acestei măsuri caracterul de generalitate care-i lipsea, de a fi admis că ea se aplică la toate donațiunile ori dela cine ar emana, cade întreagă asupra vechiului drept francez. Cu toată lupta dusă de juriconsulți ca Azo și Vinus, de a înlătura acest principiu din legislația franceză, ideia a prins totuși rădăcini, căci parlamentele au consacrat aplicarea legii 8 din cod; unele cutume au introdus-o în mod fărmaș în redacțiunea lor (Nivernais, cap. XXVII, art. 13; Bourbonnais, art. 225, Normandie, art. 435); în fine reprezentanți din cei mai autorizați ai doctrinei (Domat, «Lois civiles», sect. III, § 4), au sprijinit-o cu autoritatea lor. Nu e deci surprinzător să constatăm cum mai târziu Cancellarul d'Aguesseau, autorul celebrelor ordonanțe, fără a mai discuta valoarea ei socială, s'a străduit prin dispozițiuni precise și detaliate să înlătore din multe dificultăți ce această cauză de revocațiune a darurilor ridicase în aplicațiunea sa (ord. fevr. 1731, art. 39—45).

Cu astfel de precedente istorice, nu e nici greu de înțeles de ce, cu toate criticile sănătoase prezintate cu ocazie discuțiunilor angajate în consiliul de Stat de juriconsulți ca Tronchet, Treillard și Bigot-Preameneau, legiuitorul dela 1804, îndemnat și de glasurile autorizate ale lui Portalis și Maleville, a consacrat asupra acestui punct în întregime opera Cancellarului d'Aguesseau (Loché, tom. 11, pag. 227—230).

Cu mici mndificări de redacțiune, cari, după d-l

C. Nacu, nu au avut alt rost decât să simplifice textele, iar nici decum să altereze soluțiunile propuse, cuprinsul art. 836 urm. din codul nostru civil, au reprodus în întregime pe acela al textelor corespunzătoare (art. 960 urm.), din codul Napoleon.

Mecanismul și efectele revocării. — Revocarea pentru supravănire de copil nu e nici *judiciară*, nici *facultativă*, cum sunt cele două cauze de revocațiune pentru ingratitude sau neîndeplinirea condițiunilor, ci *operează de plin drept*. Aceasta însemnează că, din momentul ce condițiunile legii se găsesc întrunite, donațiunea e în mod complet și definitiv desființată, fără a fi nevoie de intervenția justiției care, apreciind, să o *pronunțe*; că, deci, din acelaș moment donatorul poate, fie față de donatar și moștenitorii săi, fie față de terți, să abordeze chestiunea restituirilor cari nasc pe urma revocării, fără a putea fi trimes în prealabil și pe cale principală să solicite și să obție revocațiunea; mai însemnează că din același moment bunurile revocate revin în patrimoniul donatorului, care poate astfel dispune din nou de ele, fie pe cale onerosă, fie gratuită, și că pentru a pune pe donatar la adăpost de urmările revocațiunei, nu e suficientă o simplă *renunțare* din partea donatorului, neantul neputându-se consolida, ci e nevoie de un nou acord de voințe îmbrăcat în formele proprii donațiunilor (arg. art. 838 c. civ.); mai însemnează, în fine, că vor putea invoca această desființare și profita de urmările ei toți cei ce au interes, iar nu numai aceia în vederea cărora ea a fost organizată (Planiol, ed. 5, tom. 3, No. 2671—2672, pag. 633; Aubry și Rau, t. 7, § 709, pag. 439; Baudry și Colin, «Don. et. Test.», tom. I, No. 1689 urm., pag. 740 urm.; Demolombe, «Don. et. Test.», tom. 3, No. 782 urm., pag. 716 urm.). E drept că de multe ori pe un motiv sau altul, donatarul sau vreun terțiu, care ar fi dobândit dela el și care se vede amenințat de urmările revocațiunei, pot provoca neînțelegeri, fie contestând cauza revocării, fie refuzând să restituie bunurile. O intervenție a justiției devine necesară; aceasta nu împedice însă ca revocarea să aibă oc tot de plin drept. Căci, dacă într'o societate organizată violențele sunt reprobabile, oricare ar fi ideia în serviciul căreia sunt utilizate, e evident atunci că recursul la justiție devine inevitabil ori-decâteori cineva se găsește pus în situațiunea de a

trebui să înfrângă o împotrăvire făcându-și singur dreptate. Acest ajutor al justiției, care pune forța socială organizată în serviciul unui interes particular pe nedrept nesocotit, nu alterează însă întru nimic caracterele revocațiunii; acesta operează tot în mod mecanic și rostul intervențiunii justiției nu e altul decât acela de a da donatorului mijlocul de a stabili *acordul între ordinea juridică restabilită prin revocațiune și ordinea faptelor*, reclamată de această revocare. Aceasta și explică de ce instanța sezisată nu va avea alt rol în afară de acela de a *constata* dacă condițiunile legii se găsesc întrunite. Odată constatarea făcută și de data aceasta în chip incontestabil, revocarea urmează dela sine (*Planiol*, op. cit., t. 3, No. 2672, 1°; *Baudry și Colin* op. cit., No. 1689, p. 741). Ea nu e opera instanței judecătorești, ci a *legii* care a organizat-o, tot așa precum derivă din *atotputernicia voinței părților* când într'un contract s'ar fi prevăzut o condiție rezolutorie expresă¹⁾, cu toate că neînțelegerile dintre părți îi ar sili să ceară intervenția justiției care să *constate* dacă condițiunile de a se putea profita de o asemenea clauză se găsesc împlinite.

Odată donațiunea revocată, două sunt căile prin care donatorul poate întregi patrimoniul său cu valoarea înstrăinată prin dar: a) o *acțiune personală* în restituire a lucrului însuși sau a valorii lui, atunci când bunul e imposibil de restituit în natură, care poartă asupra donatarului ca și asupra succesorilor săi cu titlu universal; b) o *acțiune în revendicare*, sancțiune a dreptului de proprietate, ce donatorul prin desființarea darului e presupus a nu fi pierdut niciodată, și care servește donatorului să reclame

1) Am făcut această apropiere pentru că efectele supraviețuirii de copil asupra unei donațiuni sunt asemănătoare cu acelea ale unei condițiuni rezolutorii expres împlinite asupra unei condițiuni. Singura deosebire e că pe când convenția rezolutorie e opera acordului de voințe, condițiunea supraviețuirii de copil, care afectează darul, e opera legii care o adaugă, dintr'un interes de protejua familia la donațiunea consimțită, fără a admite donatorului să poată evita într'un chip urmările acestei desființări (art. 838 și 839 c. civ.). E de semnalat totuși că această derogare de la principiul irevocabilității donațiunilor nu va fi de folos de multe ori celor în profitul cărora a fost admisă din momentul ce ulterior revocării donatorul rămâne liber de a dispune din nou de obiect fie pe cale oneroasă, fie gratuită, și de data aceasta în mod irevocabil.

bunul, susceptibil de o asemenea acțiune, dela orice terț pe care l-ar găsi stăpânindu-l fără drept. Evident că donatorul va recurge la una sau alta din aceste căi după împrejurări. Va trebui însă să ție socoteală că, atunci când revendică, va fi obligat să dovedească că e *proprietar* al lucrului, iar nu numai *existența contractului*, din care derivă obligația de restituire, ca în caz când se servește de acțiunea personală. Căci dacă *acțiunea personală* e o urmare a desființării contractului (vezi art. 1019 c. civ.), e deci suficient de dovedită atunci când se arată existența donațiunii și pricina desființării sale; cea *reală* e afirmarea juridică a dreptului de proprietate, presupune deci existența temeinică în profitul donatorului a acestui drept.

Contra terților, donatorul nu are decât revendicarea care aparține proprietarului, contra donatarului și succesorilor săi universali atât pe una cât și pe cealaltă (*D. Alexandresco*, vol. 4, Don. între vii part. I, pag. 498; *Laurent*, t. 13, No. 86 și 96; *Baudry*, t. 10, No. 1696; *Huc*, t. 6, p. 326).

Va utiliza revendicarea, pentru a scăpa de riscurile insolabilității donatarului, oridecâteori bunul dăruit e susceptibil de o asemenea acțiune și se găsește încă în patrimoniul acestuia, va recurge însă la acțiunea personală oridecâteori obiectul darului va fi perit din culpa donatarului sau va fi fost înstrăinat de acesta în mod inatacabil. Cu această acțiune, el va putea obliga pe donatar să-i restituie *fi valoarea bunului*, după estimațiunea ce s'ar face în timpul cererii (art. 834 c. civ., aplicabil și în cazul nostru, vezi *Pand. fr.* v^o Don. et Test. pag. 726, No. 6004), oridecâteori pe cale gratuită sau oneroasă el va fi dispus în întregime de lucru, fie o *indemnizare proporțională*, dacă donatarul va fi consimțit numai o înstrăinare parțială a acestuia.

Odată aceste principii incontestabile amintite, să revenim la deciziunea Curței.

Înalta Curte ne vorbește de o *acțiune în revocare* a cărei durată ar varia, după cum ea e utilizată contra donatarului însuși sau contra moștenitorilor săi, cari s'ar găsi în situația de a putea invoca prescripțiunea achizitivă de termen scurt (art. 1895 c. civ.)! Treceam pentru moment peste chestiunea dacă o asemenea acțiune e necesară în legiuirea noastră. Admitem că o atare acțiune există și ne întrebăm: e

afirmarea de mai sus exactă? Mărturisim că nu o credem! Iată de ce. *Ce ar fi această acțiune în revocare?* Evident acțiunea prin care donatorul sau moștenitorii săi ar cere justiției să constate că condițiunile revocării se găsesc întrunite și să pronunțe o atare revocare! Cât ar dura această acțiune? Inalta Curte ne spune că contra donatarului durează 30 ani (art. 840 c. civ.). Ceeace nu ne spune însă și ceea ce totuși e exact, este că tot atât durează și contra moștenitorilor donatarului. Căci să nu se uite că moștenitorii donatarului suportă mai departe și în aceleași condițiuni, atâta vreme cât un text nu ne spune altfel, sarcina întreagă a legăturilor juridice purtate de autorul lor.

Ce urmări ar avea revocarea pronunțată? Două la număr: aceea de a readuce bunul dăruit în proprietatea donatarului ori în ce mâini s'ar afla el, precum și aceea de a obliga pe donatar și moștenitorii săi de a răspunde de valoarea lui atunci când această întoarcere ar fi devenit materialmente sau juridicește imposibilă.

Ce influență ar avea acum faptul că donatarul ar fi înstrăinat bunul și că până în ziua revocării un terț de bună credință ar fi dobândit asupra lui drepturi inatacabile? E sigur că o asemenea înstrăinare ar face imposibilă întoarcerea în natură a bunului (vom cerceta mai departe în ce condițiuni drepturile dobândite de terți asupra imobilului revocat devin inatacabile). Să nu confundăm însă: *ceea ce se stinge în acest caz nu ar fi acțiunea în revocare, ci posibilitatea de a profita de urmările desființării darului față de terți.* Acțiunea în revocare își păstrează utilitatea ei și în acest caz, de vreme ce creează mijlocul pentru donator de a cere socoteală donatarului sau moștenitorilor săi de valoarea bunului revocat. Așa că, în speța noastră, chiar dacă am asimila pe moștenitorul donatarului cu un terț dobânditor cu titlu particular și am admite că, găsind bunul în succesiunea autorului său, l'ar fi usucapat (vom cerceta mai la vale dacă lucrul e posibil), încă acțiunea în revocare își păstrează față de acest moștenitor, continuator al obligațiunilor donatarului, utilitatea de a-l provoca să restituie valoarea lucrului ce, după teoria Inaltei Curți, ar fi dispensat de a întoarce în natură. Nu s'ar putea deci temeinic susține *inutilitatea acțiunii în revocare față de acest*

moștenitor de cât dacă s'ar admite în prealabil că și *acțiunea personală în restituire* a valorii darului s'ar stinge din momentul ce o piedică juridică s'ar opune la restituirea în natură a lui. Or nimeni nu a susținut încă că această acțiune în restituire s'ar stinge într'un spațiu mai scurt de 30 ani.

Așa dar îndreptată contra donatarului sau a moștenitorilor săi, aceeași ar fi durata acțiunii în revocare.

Să ne întrebăm însă: *există oare în legislațiunea noastră, ca în cea italiană (art. 1083 urm.), o acțiune în revocare pentru supravienire de copil?*

Dacă am ține socoteală numai de art. 840 c. civ., ar trebui să răspundem fără înconjur că o asemenea acțiune există. Cu toate acestea, în rarele ocazii în care instanțele noastre s'au aplicat asupra materiei, ele au admis în considerentele lor că „*revocarea donațiunii are loc de plano în virtutea legii, adică fără a fi necesitate de o cerere în justiție*“ (Cass. 3 Febr. 1891, *Dreptul*, 1891 No. 13; Cass. 1901, Bulet. 1901, p. 1461; Curte apel Buc., *C. Judic*, 1905, No. 69 cu o notă a d-lui D. Alexandresco). Doctrina e în acelaș sens. (*C. Năcu*, vol. II, No. 139, pag. 299; *D. Alexandresco*, vol. 4, § 836, pag. 494 urm). Ne unim și noi cu acest mod de a vedea, care se sprijină atât pe art. 836 c. civ., care ne spune că „*donațiunile sunt revocate de drept*“, cât și pe art. 836 și 839 cari presupun o asemenea desființare «*ipso jure*» din momentul ce nu admit nici renunțarea la efectele revocării, nici nu recunosc vre-o eficacitate faptului că donatarul ar fi intrat sau rămas, ulterior revocării, în posesiunea lucrurilor dăruite²⁾.

Așa dar nu de o *acțiune în revocare* poate fi vorba în realitate, nici în art. 840 c. civ., nici în deciziunea Inaltei Curți, ci de o *acțiune în revendicare*, singură de altfel discutată între părți. Acestei acțiuni admite deci Inalta Curte că moștenitorul donatarului se poate opune pe temeiul că găsind bunul în moștenirea autorului său, l'a stăpânit cu bună credință și just titlu (pro herede) un număr de 10 sau 20 ani.

2) Vezi *D. Alexandresco* op. cit. p. 503, care arată că în art. 840 c. civ., sub numele inexact de acțiune în revocare, inutilă în sistemul codului nostru, legiuitorul se ocupă în realitate de prescripția acțiunii prin care dăruitorul cere lucrurile dăruite de la donatar sau de la terții detentori.

Dar atunci o altă întrebare se ridică și anume: îngăduie oare art. 840 c. civ., ca un terțiu, care ar fi dobândit dela donatar, să poată evita urmările principiului «*rezoluto jure dantis.*» pe temeiul usucapiunii de scurt termen, atunci când ulterior revocațiunii, s'ar vedea acționat de donator prin revendicare?

În Franța unde textele sunt mai explicite lucrul nu face îndoială. Se recunoaște de toți autorii că art. 966 c. Nap. vrea, și aceasta indiferent dacă e vorba de donatar, moștenitori ai săi, ayants-cause sau terți detentori, ca o singură usucapiune să fie posibilă și anume cea bazată pe o posesiune de 30 ani (*Planiol*, vol. 3, No. 2676; *Huc.*, v. 6, pag. 325 urm.; *Aubry și Rau*, vol. 7, pag. 441; *Baudry și Colin*, vol. 10, No. 1704, pag. 749).

La noi soluțiunea nu e limpede arătată de legiuitor.

Din momentul însă ce se recunoaște că art. 840 c. civ., nu se ocupă de ceea ce se chiamă acțiunea în revocare, acest text nu se poate referi de cât sau la acțiunea personală în restituire sau la acțiunea în revendicare, cari precum am văzut nasc pe urma revocării (vezi *D. Alexandresco*, vol. 4, pag. 503, nota 3). Și pe cât ar fi de zadarnic ca acest text să reglementeze durata acțiunii personale, dat fiind că, din combinația art. 1885 și 1890 c. civ., și fără art. 840 aceiași ar fi și durata și punctul de plecare al acestei prescripțiuni, pe atât e de rațional să admitem că acest text reglementează durata prescripției achizitive. Aceasta atât din pricină că același e cuprinsul textului francez din care s'a inspirat, cât și din considerația că fără dispozițiunile acestui articol, grație celor cuprinse în art. 1885, al. 2, chiar *pendente conditione*, terții dobânditori cu bună credință ar putea dobândi drepturi inatacabile asupra imobilului supus revocațiunii. Ori, dacă admitem această interpretare, atunci e evident că moștenitorii donatarului, pe cari legea noastră îi asimilează în ce privește dobândirea proprietății prin usucapiune cu terții dobânditori cu titlu particular (art. 1858 și 1859 c. civ.) nu vor putea nici ei opune donatorului, care revendică, usucapiunea de 10 sau 20 ani bazată pe just titlu (pro herede) și bună credință.

Mergem mai departe. Presupunând chiar că textul nostru (art. 840 c. civ.) nu ar avea înțelesul

ce-i acordăm noi, încă după părerea noastră moștenitorii donatarului nu ar putea invoca efectele usucapiunii de scurt termen. Aceasta nu pentru că am contestat noi temeinicia soluțiunii, de mult admisă în jurisprudență, că moștenitorii ca atare încep în persoana lor o posesiune nouă care, atunci când e exercitată cu bună credință, îi poate duce la usucapiunea articolului 1895 c. civ. Socotim însă că *atâta vreme cât durează în contra moștenitorilor donatarului acțiunea personală în restituire a darului revocat* — acțiune care evident că se transmite acestor moștenitori atunci când nu a început în persoana lor, nu poate fi vorba de prescripție achizitivă, căci încă o dată admitem prescripția achizitivă în favoarea moștenitorilor, fără a ne interesa de caracterele posesiunii în mâinile autorului lor, ori de câte ori acesta s'ar fi introdus în stăpânirea unui bun fără drept sau chiar cu un titlu de ale cărui viții avea cunoștință; atunci însă când dobândirea stăpânirii lucrului e rezultatul unui contract care, odată desființat, obligă la restituire atât pe donatar cât și pe moștenitorii săi, e imposibilă prescripția achizitivă față de donator atâta vreme cât nu e stinsă acțiunea personală în restituire. Căci e imposibil, după ce s'a dovedit *actul de donațiune și revocarea lui*, să se admită că moștenitorii au putut dobândi prin usucapiune fără a se admite în același timp sau că această usucapiune nu le folosește la nimic, sau că duce în același timp la prescripția extinctivă a acțiunii în restituire,

Ori, această ultimă propozițiune e evident falsă, căci dobândirea de către moștenitor nu are mai multă însemnătate decât achizițiunea făcută de un terț. Ori, în acest caz nu a putut susține încă nimeni că donatarul sau moștenitorii săi ar scăpa de obligațiunea de a restitui valoarea lucrului, ce nu i-l mai pot întoarce în natură. Și, dacă acțiunea personală nu pierde, e zadarnică prescripția achizitivă câștigată de moștenitor. Căci să nu se uite că obligațiunea donatarului ca și a moștenitorilor săi e în primul rând o *obligațiune de a da*, de a întoarce proprietatea lucrului dăruit. Ori, din momentul ce această obligațiune se poate executa, și e evident că se poate atât timp cât bunul figurează încă în patrimoniul moștenitorilor donatarului, atunci prin efectul larg înțeles al principiului pus în art. 971 c. civ., proprietatea bunului, ce moștenitorul e obligat a restitui

trece la donator prin efectul consimțământului părților. Darul supus revocațiunii poate fi foarte exact analizat într'un dar pur și simplu dublat de obligațiunea de a restitui lucrul în caz când, așa cum vrea legea, un copil ar supraveni donatorului. Or, această condițiune, impusă de lege, intră în deajuns în prevederile părților pentru a da acțiunii în restituire o *bază contractuală*. Și dacă e așa, iată atunci cum deveni zadarnică usucapiunea imobilului de către moștenitor, de vreme ce persistența obligațiunii de restituire readuce pe altă cale proprietatea aceluiaș lucru în patrimoniul donatarului sau al moștenitorilor săi. Căci încă odată obligațiunea de restituire poartă în primul rând *asupra bunului însuși* și numai în caz de imposibilitate absolută, ea se poate executa prin echivalent, adică prin întoarcerea *valoarei* acestui bun din momentul cererei (art. 834 c. civ.).

Rezumând dezvoltările de mai sus, vom spune deci :

1. Că nu există acțiune în revocare pentru supravvenire de copil în sistemul codului nostru ;

2. Că, chiar de ar exista, aceeaș durată de 30 ani ar avea, fie ea îndreptată contra donatarului fie contra moștenitorilor săi ;

3. Că, odată actul de donațiune și revocarea lui dovedit între părți, nu se pot evita urmările acestei, revocări față de terți pe calea usucapiunii de termen scurt (art. 1895 c. civ.), bazată pe bună credință și just titlu ;

4. Că, chiar dacă terții ar putea invoca o astfel de usucapiune, încă moștenitorii donatarului, obligați ca și autorul lor la restituire, nu ar putea-o invoca.

Aceste principii, ne permitem a o spune, au fost nesocotite de Inalta Curte atunci când a îngăduit moștenitorilor donatarului să opue revendicării donatarului faptul că au găsit bunul revocat în succesiunea autorului lor și că 'l-au stăpânit 10 ani, cu just titlu (pro herede) și bună credință.

Încă câteva cuvinte înainte de a termina.

Recunoaștem că în chipul cum admitem că trebuie înțeles art. 840 c. civ., mergem împotriva unei tendințe, în multe ocaziuni afirmată de legiuitorul nostru (vezi art. 765, 855, 1369 și 1885 c. civ.), care constă în a apăra pe terții dobânditori de bună cre-

dință de urmările desființării drepturilor autorilor lor, tendință care duce la o mai mare stabilitatea, dreptului de proprietate și deci la o consolidare a creditului privat. Poate că ar fi fost mai sănătos ca legiuirea noastră să se fi lepădat în mod complet, ca dreptul german, de principiul formulat în adagiul *«rezoluto jure danti, resolvitur jus accipientis»*. Deși nu a făcut-o, s'a îndrumat totuși către această soluțiune și nu noi vom fi aceia cari vom critica o astfel de îndrumare.

Ținem deci să arătăm că, dacă admitem că art. 840 c. civ., se îndepărtează de această tendință, nu o facem dintr'un spirit de favoare pentru instituția revocării darurilor pentru supravvenire de parte. Din contra, împărtășim cu toată lumea părerea că donațiunea, ca orice altă convențiune, rezultată din consimțământul mutual al părților, nu ar trebui să poată fi desființată prin voința numai a uneia din ele. Evident că sentimentul de părinte e o afecțiune serioasă și că de multe ori nu va dărui o persoană care ar avea certitudinea că 'i vor supravveni copii. Donatorul ar avea însă mijlocul de a prevedea o asemenea eventualitate pe calea unei *condițiuni rezolutorii exprese*, care odată înserată în act va atrage atenția terților.

Rău a făcut deci legiuitorul când a îngăduit, în afară de voința expres manifestată de părți, o asemenea veșnică amenințare de rezoluție suspendată asupra terților cari își văd drepturile lor lovite de o incertitudine deplorabilă.

La obiecțiunea că, această revocare nu a fost admisă în vederea donatarului ci a familiei, a copiilor ce se vor naște, nu ne e greu să răspundem. Legea s'a gândit îndeajuns la familie prin *rezerva* ce a organizat. Și apoi e lesne de văzut că dispozițiunile legii nu susțin îndeajuns aceste drepturi ale familiei, e deci în contradicție cu spiritul formal al ei, de vreme ce : a) bunurile revocate *nu devin proprietatea copiilor*, ci a donatarului care recapătă astfel libertatea de a dispune din nou de ele și pe orice cale în profitul unui terț ; b) dacă copilul moare imediat după naștere, darul rămâne cu toate acestea revocat, deși nu mai e în joc interesul familiei, deși dispăre deci singura scuză a legiuitorului care uită în această ocazie interesele legitime ale terților (*Planiol*, op. cit., No. 2672, text și nota 2 ; *D. Alexan-*

dresco, op. cit., pag. 496, text și nota 2. Vezi însă art. 1090 cod. italian, care prevede că moartea descendentului stinge acțiunea revocatorie).

Pentru ca copiii, deci familia, să poată profita de revocare, ar trebui deci ca donatorul să nu dispue din nou de lucru, copii să-i supraviețuiască și să primească în fine succesiunea lui. Precum spune în acest sens *Laurent* (vol. 13, No. 55, pag. 59), «la revocation repose en définitive sur une série de suppositions et de présomptions qui ne s'accordent pas même entre elles».

Dacă cu toate acestea stăruim totuși în interpretarea ce dăm art. 840 c. civ., o facem din convingerea că e de datoria noastră să cerem o strictă aplicare a textelor de al căror înțeles exact nu ne mai îndoim.

Și dacă urmările legii runt nepotrivite sau rele, e un avertisment la adresa legiuitorului, în a căru sarcină cade în întregime adoptarea unei instituțiuni nesănătoase ca și aceea a defectuoasei organizări a uneia bune.

Barbu Dimitrescu

Conferențiar la facultatea de drept din Iași

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 11 Noembrie 1914

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Maria Radu Gh. Pripici cu Pantelică Niță Ion Ilie

LUCRU JUDECAT. — VÂNZARE. — CUMPĂRĂTOR. — AUTOR. — TITLU DOBÂNDIT. — DACĂ CONFITITUE LUCRU JUDECAT FAȚĂ DE CUMPĂRĂTOR. — ART. 1201 C. CIV.

Cumpărătorul fiind un succesor cu titlu particular, nu poate fi reprezentat de autor în ce privește hotărârea definitivă ce se pronunță în contra autorului, după transmiterea dreptului real, de oarece în urma transmiterii, vânzătorul desbrăcându-se de drepturile sale și ne mai putând de aci înainte să facă vr'un act de dispoziție în prejudiciul cumpărătorului, este prin aceasta fără calitate de a-l reprezenta în justiție, astfel că cumpărătorul dobândind asupra lu-

crului un drept de proprietate distinct de al autorului său, acest drept nu poate fi dăruit prin hotărârea pronunțată față de autor.

No. 532. — Casată, în urma recursului făcut de Maria Radu Gh. Pripici, sentința No. 558 din 1913, a tribunalului Mușcel, în proces cu Pantelică Niță Ion Ilie.

S'a ascultat citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier N. Procopescu; d-l avocat Popescu, pentru recurent, în susținerea recursului; d-l avocat Ionescu-Boteni, pentru intimată în combateri; d-l procuror St. Stătescu, în concluziuni, pentru respingere.

Curtea deliberând,

Asupra motivului de casare :

«Tribunalul de Mușcel zice că este vorba de a se ști dacă hotărârea dată față cu autorul este opozabilă achizitorului cu titlu particular, când este rămasă definitivă posterior dobândirii dreptului său. Tribunalul admite tema că lucrul judecat față de o persoană, poate fi invocat și față cu succesorii săi, că acest cuvânt de succesor urmează a fi luat în sensul cel mai larg, nu numai de moștenitor propriu zis ci și de succesor universal sau chiar cu titlu particular și că acesta este socotit că a fost reprezentat de autorul său, când titlul achizitor este posterior intentării acțiunii; tribunalul violează art. 1201 c. civ. Radu G. I. Pripici, mort și reprezentat prin copiii săi minori și prin soția supraviețuitoare, fiind un succesor cu titlu particular, el nu poate să fie reprezentat de autor în ce privește hotărârea definitivă ce se pronunță în contra autorului după transmiterea dreptului real».

Având în vedere sentința supusă recursului din care se constată că în 1902, Vasile Ion Ilie, vinde trei imobile Constantinei Neagoe Avram, iar în 1907 aceasta este acționată în justiție pentru anularea vânzării de către Niță Ion Ilie, în calitate de frate al vânzătorului Vasile Ion Ilie, pe motiv că fiind femeie nu poate cumpăra pământ rural; că, la 28 Octombrie 1908, adică la o lună după ce s'a anulat zisa vânzare prin cartea de judecată No. 60 din 25 Septembrie 1908, pe când procesul era pendinte în apel, pârâta Constantina Neagoe Avram, vinde cele trei imobile în litigiu lui Radu Gheorghe Pripici prin act autentic și transcris;

Că, în urmă, cartea de judecată No. 60 din 1908, fiind confirmată în apel prin sentința No. 49 din 1910, și Niță Ion Ilie intrând în posesiunea imobilelor revendicate, Radu Gheorghe Pripici, face acțiunea de față prin care revendică dela Pantelică Niță Ion Ilie, fiul lui Niță Ion Ilie, cele trei imobile pe temeiul actului de cumpărare dela Constantina Neagoe Avram; că, la această acțiune Pante-

lică Niță Ion Ilie, opunând autoritatea lucrului judecat rezultând din sentința No. 49 din 1910, prin care s'a anulat actul de cumpărare al Constantinei Neogoe Avram, vânzătoarea către reclamant, acesta a susținut că zisa sentință nu 'i este opozabilă întrucât n'a fost pronunțată în urma cumpărării sale și dânsul n'a figurat în proces ;

Că, tribunalul a admis excepțiunea lucrului judecat și a respins acțiunea lui Radu Gheorghe Pripici, azi decedat și reprezentat prin minorii săi copii declarând că sentința No. 49 din 1910 poate fi opusă și succesorilor cu titlu particular ai Constantinei Neogoe Avram, cum este Rada Gh. Pripici, deoarece deși pronunțată posterior cumpărării acestuia dela Constantina Neogoe Avram, însă acțiunea lui Niță Ion Ilie, eră dejă introdusă în momentul cumpărării și sentința având efect retroactiv dela data acțiunii, adică dela 1907, încă dela acea epocă Constantina Neogoe Avram este presupusă că nu mai era proprietară și deci că nu mai putea vinde ;

Considerând că, cumpărătorul fiind un succesor cu titlu particular, el nu poate să fie reprezentat de autor, în ce privește hotărârea definitivă ce se pronunță în contra autorului, după transmiterea dreptului real, deoarece, în urma transmiterii, vânzătorul desbrăcându-se de drepturile sale și ne mai putând de aci înainte să facă vr'un act de dispoziție în prejudiciul cumpărătorului, este prin aceasta chiar fără calitate să-l reprezinte în justiție ;

Că, prin urmare, cumpărătorul dobândind asupra lucrului un drept de proprietate distinct de al autorului său, acest drept cum și interesul ce-l are spre a conserva lucrul în patrimoniul său, nu pot să fie compromise prin hotărârea pronunțată față de autor în urma vânzării ;

Considerând că această soluțiune trebuie să fie admisă atât în cazul când titlul cumpărătorului este anterior acțiunii intentată contra vânzătorului cât și în cazul când acel titlu este dobândit în timpul când procesul cu vânzătorul era pendinte, cum este în speță, de oarece, în ambele cazuri, cumpărătorul nu a putut să fie reprezentat de către autor pentru ceea ce s'a judecat contra acestuia, posterior transmiterii dreptului de proprietate ;

Că, numai atunci lucrul judecat în contra vânzătorului poate să fie opus cumpărătorului, când ho-

tărârea a fost pronunțată anterior transmiterii dreptului către cumpărător, pentru că în acest caz cumpărătorul nu a putut să dobândească mai multe drepturi asupra bunului ce i s'a transmis de cât avea și autorul său ;

Că, dacă quasi-contractul judiciar, format între părțile litigante are de efect de a da hotărârei un efect retroactiv din ziua în care s'a intentat acțiunea, în sensul că hotărârea care se pronunță contra vânzătorului este considerată ca pronunțată în chiar ziua intentării acțiunii și deci anterior transmiterii dreptului la cumpărător, acest efect se produce numai între părțile din proces iar nu și față de cumpărător care este un terțiu față de acel quasi-contract ;

Considerând că, nu se poate susține că atunci când există litigiu asupra unui imobil partea poate face iluzorie executarea hotărârei care s'ar pronunța contra sa prin vânzarea imobilului înainte de a se pronunța hotărârea, de oarece, pe când cumpărătorul imobilului nu are posibilitatea să cunoască existența litigiului, acțiunile imobiliare nefiind supuse formalității transcripțiunii, din potrivă, partea cu care se judecă vânzătorul are posibilitatea să vadă dacă există un act de vânzare transcris asupra imobilului și să puie în cauză pe cumpărător, pentru ca să-i poată opune hotărârea ce va obține ; iar pentru înstreinările care nu ar fi făcute decât cu scopul de a împiedica judecata și de a paraliza astfel drepturile reclamantului, ele pot fi înlăturate ca făcute în fraudă ;

Considerând că, în speță, când tribunalul a hotărât că sentința No. 49 din 1910, prin care s'a anulat actul de cumpărare, care constituie titlul primordial al autoarei lui Radu Gheorghe Pripici, poate fi opusă acestuia cu toate că dânsul, care cumpăraseră imobilul în litigiu anterior pronunțării acelei sentințe, n'a fost pus în cauză nici n'a fost prezentat de vânzătoare în acea judecată, a violat art. 1201 din codul civil, și a dat o hotărâre casabilă ;

Că, de aceea, recursul este întemeiat și cată să fie admis.

Pentru aceste motive, casează.